

Změny v novele rostlinolékařského zákona v oblasti přípravků na ochranu rostlin

Ing. Andrea Blažková; Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, Brno
foto: A. Blažková, P. Brnický

Zákon o rostlinolékařské péči byl novelizován zákonem č. 299/2017 Sb., který je účinný od 1. 12. 2017. Většina úprav, k nimž v tomto právním předpisu došlo, se týká oblasti přípravků na ochranu rostlin.

S novelou zákona o rostlinolékařské péči jsou spojeny také změny v prováděcích vyhláškách k tomuto zákonu, a to novela vyhlášky o ochraně včel, zvěře, vodních organismů a dalších necílových organismů při použití přípravků na ochranu rostlin č. 428/2017 Sb. účinná od 26. 12. 2017, novela vyhlášky o odborné způsobilosti osob pro nakládání s přípravky č. 17/2018 Sb. účinná od 22. 2. 2018 a úprava vyhlášky o přípravcích a pomocných prostředcích na ochranu rostlin, jež byla zaslána k notifikaci do Evropské komise, po níž bude následovat zveřejnění ve sbírce zákonů (odhad v druhém čtvrtletí roku 2018).

Distribuce přípravků

Novela rostlinolékařského zákona nově zavádí povinnost uvádět na trh přípravky pro profesionální uživatele pouze tehdy, pokud jejich **distributor bude od 1. 7. 2018 registrován** u Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (dále jen „ÚKZÚZ“). ÚKZÚZ rozhodne o zápisu do registru distributorů na základě podané žádosti a úhrady poplatku ve výši 1000 Kč. Formulář žádosti je zveřejněn na webových stránkách ÚKZÚZ.

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/formulare-ke-stazeni/registrace-distributoru-por/>

Přípravky, které jsou na základě hodnocení Státního zdravotního ústavu zařazeny k použití do kategorie **pro profesionální uživatele** (cca 2000 přípravků), jsou k dispozici v „Registru přípravků na ochranu rostlin“.

<http://intranet.ukzuz.cz/public/app/eagriapp/POR/Vyhledavani.aspx?type=7&stamp=1519898711448>

Dle ustanovení § 46b odst. 5 rostlinolékařského zákona musí registrovaný distributor zabezpečit, aby přípravky prodávala osoba, která je držitelem **osvědčení třetího stupně**. Distributor přípravků má dle § 46c odst. 1 písm. g) rostlinolékařského zákona povinnost před prodejem přípravků pro profesionální uživatele ověřit, zda konečný odběratel přípravku má zajištěno nakládání s nimi držitelem osvědčení druhého nebo třetího stupně (dle § 86 rostlinolékařského zákona). Seznam fyzických osob, kterým bylo vydáno osvědčení o odborné způsobilosti druhého a třetího stupně je zveřejněn v „**Registru držitelů odborné způsobilosti pro přípravky**“ na webu ÚKZÚZ.

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/app/registr-drzitelu-odborne-zpusobilosti.html>

Posouzení povinnosti registrace

Příklady situací pro posouzení povinnosti být registrován jako distributor přípravků pro profesionální použití.

1. případ - Jedná se o rodinnou farmu, kdy každý člen rodiny podniká pod samostatným IČ a má v užívání svoje pozemky. Jeden člen rodiny nakupuje pro všechny členy rodiny přípravky pro profesionální uživatele, které na jejich pozemky také aplikuje. Tzn., neuvádí na trh samotné balení přípravků, ale fakturuje službu, tj. aplikaci přípravku na pozemku jiného člena rodiny, který má samostatné IČ. Nejedná se v tomto případě o uvádění

na trh (dle čl. 3 bod 9 Nařízení EU č. 1107/2009), protože není prodáváno balení přípravku za účelem jeho použití, ale je prodávána služba, tj. aplikace postřikové kapaliny obsahující předmětný přípravek. Pak tento profesionální uživatel nemusí žádat o zápis do registru distributorů přípravků pro profesionální uživatele a nemusí si zajistit nakládání s těmito přípravky osobou odborně způsobilou III. stupně dle § 86 odst. 3 písm. b) rostlinolékařského zákona.

2. případ - Pokud by šlo o subjekt, který v rámci podnikání uvádí na trh přípravky (jako distributor) profesionálním uživatelům, kteří si je pak sami aplikují, ale současně se také zabývá prováděním aplikace přípravků na objednávku zemědělců (formou služby), kdy fakturuje službu, pak by se na něho povinnost požádat o zápis do registru distributorů přípravků pro profesionální uživatele vztahovala.

Další novinky v oblasti přípravků

Nově je zákonem stanoven **zákaz prodávat** přípravky na ochranu rostlin **v prodejních automatech a zákaz dovážet ze třetích zemí (mimo EU) přípravky pro vlastní potřebu.**

Mezi další novinky v oblasti přípravků, které jsou nově rostlinolékařským zákonem upraveny, patří, že distributoři, kteří uvádějí na trh přípravky ze souběžného obchodu, tzn., přípravky přemísťované distributory z jiných členských států do ČR na základě povolení ÚKZÚZ, musí **zachovat na obalu přípravku ze souběžného obchodu původní etiketu**, kterou byl přípravek v rámci výroby a uvádění na trh označen. Při opatřování obalu přípravku etiketou v českém jazyce před uvedením na trh v ČR nesmí přelepit původní číslo šarže a datum výroby formulace.

Výraznou změnou je také to, že došlo ke stanovení požadavků na formu a uspořádání údajů na etiketě přípravku, které se však promítnou na etiketách přípravků uváděných na trh po 1. 1. 2020. **Jednotné pořadí údajů uváděných na etiketách** u všech povolených přípravků přispěje ke zvýšení přehlednosti etiket přípravků a rychlejší orientaci všech subjektů v distribučním řetězci (od výrobce přípravku, přes distributory, poradce, uživatele přípravků a kontrolní pracovníky) nejen u nově povolených přípravků, ale zejména při častých změnách povolení přípravků, která sebou nesou nová omezení z hlediska ochrany zdraví lidí, suchozemských obratlovců, vod, vodních a dalších necílových organismů, což je obdobou označování léčivých přípravků v resortu zdravotnictví. U profesionálních uživatelů to přispěje ke snížení rizika nesprávného použití přípravku, a tím k omezení ohrožení zdraví lidí, zvířat a životního prostředí.

Dle novely zákona smí přebalovat na území ČR pouze držitel povolení (referenčního originálního přípravku), s výjimkou držitele povolení k souběžnému obchodu.

S případnými dotazy k problematice uvádění přípravků na trh se obraťte na oddělení kontroly a aplikační techniky v rámci ÚKZÚZ - Ing. Tomáš Jedlička (tomas.jedlicka@ukzuz.cz).

Nakládání s přípravky u uživatelů

V návaznosti na zavedení registrace distributorů přípravků pro profesionální uživatele, bude mít profesionální uživatel **od 1. 7. 2018 povinnost skladovat přípravky pro profesionální uživatele** pouze tehdy, pokud je **obdrží od distributora registrovaného u ÚKZÚZ** nebo pokud je sám držitelem povolení k danému přípravku vydaného ÚKZÚZ.

Dále **nesmí být od 1. 7. 2018 použity přípravky pro profesionální uživatele, které nebyly získány od registrovaného distributora** nebo u kterých není držitelem povolení. Za tímto účelem doporučujeme před nákupem přípravků pro profesionální uživatele ověřit, zda je distributor těchto přípravků registrován, a to např. na webových stránkách ÚKZÚZ, kde bude zveřejněn seznam registrovaných distributorů.

Přípravky akutně toxické kategorie 1 a 2

Z pohledu snížení rizika ohrožení zdraví lidí při nakládání s přípravky akutně toxickými kategorie 1 nebo 2 bylo upraveno ustanovení § 50 rostlinolékařského zákona tak, že se od 1. 12. 2017 rozšířila **povinnost požádat ÚKZÚZ o souhlas s použitím přípravku akutně toxického kategorie 1 nebo 2** (např. Delicia Gastoxin, Phostoxin pelety, Phostoxin tablety, Vydate 10 G, přípravky s účinnou látkou Diquat dibromide) kromě použití ve venkovním a skleníkovém prostředí, také na použití ve skladech určených ke skladování rostlinných produktů. Žádost musí být na ÚKZÚZ podána v souladu s § 37 odst. 4 správního řádu (např. nestačí podat žádost e-mailem bez zaručeného elektronického podpisu statutárního zástupce žadatele). V žádosti **žadatel uvede** katastrální území a parcelní číslo pozemku, popřípadě číslo dílu půdního bloku podle evidence zemědělské půdy podle užívatelských vztahů, bližší určení umístění skladu, kde má být přípravek použit, název přípravku, plodinu nebo rostlinný produkt, který má být ošetřen, účel, rozsah a termín aplikace a musí být podána subjektem, který bude přípravek používat v pozici profesionálního uživatele, jak je definován ustanovením § 2 odst. 2 písm. h) rostlinolékařského zákona.

Pro rozhodnutí ÚKZÚZ dle správního řádu (s lhůtou pro vyřízení do 30 dnů od podání žádosti) je důležité, aby žadatel o souhlas s použitím v žádosti specifikoval, např. při plánovaném použití ve skladu rostlinných produktů, místo uskladnění rostlinného produktu (silo, podlahová sýpka, hala, vybavení sila dopravníky a technologickými zařízeními umožňujícími aplikaci přípravků - např. tryskami) v souvislosti s posouzením způsobu aplikace méně nebezpečných přípravků a další důvody, které znemožňují použití méně nebezpečného přípravku (např. Actellic 50 EC, K-Obiol EC 25, Talisma EC), např. teplota vzduchu pro aplikaci přípravků formou postřiku, snížení klíčivosti osiva postřikem, ochranná lhůta s ohledem na následnou manipulaci se skladovanou komoditou atd.

Pokud nebude aplikaci přípravku akutně toxického kategorie 1 nebo 2 provádět přímo uživatel skladu, pozemku nebo skleníku, ale osoba od uživatele odlišná, je nutné, aby žádost vůči ÚKZÚZ o souhlas s použitím přípravku akutně toxického kategorie 1 nebo 2 podal zhotovitel coby smluvní partner smlouvy o dílo, resp. coby profesionální uživatel, jak stanoví ustanovení § 50 odst. 1 věta první rostlinolékařského zákona.

ÚKZÚZ na základě podané žádosti a posouzení, zda potřebné ošetření přípravkem (ne) lze provést jinak, zejména nelze-li je provést méně nebezpečným přípravkem z hlediska rizika pro zdraví lidí, rozhodne o (ne)povolení použití přípravku akutně toxického kategorie 1 nebo 2. Při rozhodování přihlédne také k tomu, zda má žadatel pro účely nakládání s předmětnými přípravky zajištěnu odborně způsobilou osobu dle § 86 odst. 1, 2 nebo 3 zákona o rostlinolékařské péči, a také ke splnění kritérií specifikovaných v ustanovení § 44a odst. 8 a § 44b zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Vydá-li ÚKZÚZ kladné rozhodnutí, tzn., udělí souhlas s použitím přípravku akutně toxického kategorie 1 nebo 2, může **žadatel přípravek použít pouze tehdy, pokud bude rozhodnutí pravomocné** (tj., po uplynutí 15 dnů po doručení rozhodnutí). Bude-li z důvodu eliminace ztrát na ošetřované komoditě (např. skladištními škůdci) žádoucí provedení plánovaného ošetření přípravkem po vydání rozhodnutí ÚKZÚZ, je třeba, aby se žadatel písemně vzdal práva na podání odvolání, které doručí na ÚKZÚZ.

Žádosti o souhlas s použitím dotčených přípravků budou v rámci ÚKZÚZ projednávat a vyřizovat regionální Oddělení rostlinolékařské inspekce, jejichž kontakty jsou zveřejněny na webových stránkách ÚKZÚZ

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/kontakty/organizace/101724598.html>

Závěrem lze konstatovat, že případná aplikace dotčených přípravků bez průkazného souhlasu ÚKZÚZ (kladného správního rozhodnutí o žádosti), založí odpovědné osobě

(právní osobě nebo podnikající fyzické osobě coby profesionálnímu uživateli) správně-právní odpovědnost za přešůpek ve smyslu ustanovení § 79g odst. 1 písm. l) bod 3 rostlinolékařského zákona.

Ochrana včel v souvislosti s použitím přípravků

Novelou ustanovení § 51 rostlinolékařského zákona a prováděcí vyhlášky o ochraně včel, zvířet, vodních organizmů a dalších necílových organizmů při použití přípravků na ochranu došlo k výrazným změnám zejména v oblasti oznamovací povinnosti přípravků nebezpečných a zvláště nebezpečných pro včely.

Přehled zásadních změn, které se týkají chovatelů včel, profesionálních uživatelů a obecních úřadů je následující.

- **Pro včelaře byla zrušena oznamovací povinnost** hlásit na obecní úřady do konce února údaje k umístění trvalých a přechodných stanovišť včelstev.
- **Obecním úřadům byla zrušena povinnost poskytovat tyto údaje** profesionálním uživatelům přípravků a přijímat od nich oznámení o plánované aplikaci přípravků nebezpečných a zvláště nebezpečných pro včely.
- **Na základě pozměňovacího návrhu** k ustanovení § 51 odst. 2 písm. a) zákona, jenž nebyl zpracován ÚKZÚZ, došlo pro profesionální uživatele ke změně z hlediska způsobu získávání informací o umístění stanovišť včelstev. Nově mají **profesionální uživatelé přípravků povinnost zjistit si informace k umístění stanovišť včelstev v dosahu 5 km od hranice pozemku**, na němž má být provedena aplikace přípravků nebezpečných nebo zvláště nebezpečných pro včely **prostřednictvím veřejné evidence, která je zpřístupněna v informačního systému LPIS na Portálu farmáře, který je napojen na ústřední evidenci stanovišť včelstev dle plemenářského zákona**. V LPIS jsou k dispozici údaje o stanovištích včelstev z ústřední evidence jak žadatelům, tak i nežadatelům o dotace, kteří musí plnit povinnosti k ochraně včel před i při aplikaci přípravků. Bližší informace naleznete na následujících webových stránkách <http://eagri.cz/public/web/mze/farmar/LPIS/novinky/vcelstva-v-lpis.html>
- **Profesionální uživatelé** mají dle nové úpravy § 51 odst. 2 písm. a) rostlinolékařského zákona **povinnost oznámit min. 48 hodin předem aplikaci přípravků nebezpečných nebo zvláště nebezpečných pro včely chovatelům včel**, kteří jsou zaregistrováni v ústřední evidenci dle plemenářského zákona a jejichž včelstva se nacházejí **do 5 km od hranice pozemku**, kde má být aplikace přípravku provedena. Pokud nesplní chovatelé včel povinnost oznámit údaje o stanovištích včelstev podle plemenářského zákona (nebudou evidováni v ústřední evidenci), nevyplývá z rostlinolékařského zákona pro profesionální uživatele přípravků povinnost jim plánovanou aplikaci přípravku oznámit.
- V souvislosti se změnami ustanovení § 51 zákona č. 299/2017 Sb. došlo k úpravě § 51 odst. 2 písm. a) a navazujících odstavců s tím souvisejících, které odkazovaly na vyhlášku č. 327/2012 Sb. Touto úpravou došlo k odstranění písm. c) z původního odstavce 7 § 51 zákona. Nyní se jedná o odst. 8. Jelikož není v zákoně ustanovení, které by odkazovalo na prováděcí vyhlášku č. 327/2012 Sb., bylo nutné v rámci novelizace vyhlášky odstranit ustanovení § 10, které stanovovalo náležitosti oznámení včelařům. Tím došlo k tomu, že **není legislativně stanoveno, jaké informace a v jaké formě mají profesionální uživatelé** plánující aplikaci přípravků nebezpečných a zvláště nebezpečných pro včely **chovatelům včel prokazatelně oznamovat**.
- Pokud profesionální uživatel rozešle chovatelům včel oznámení, kde deklaruje zamýšlenou aplikaci pro celou sezonu, v rozsahu měsíců namísto uvedení konkrétního data, nebo když deklaruje aplikaci na všech jím užívaných půdních blocích místo konkrétních půdních bloků,

na nichž má k aplikaci skutečně dojít a když neuvede konkrétní přípravky pro konkrétní zamýšlenou aplikaci, fakticky znemožní dotčeným včelařům v dané lokalitě včas relevantně reagovat na zamýšlenou aplikaci přípravků.

Takové oznámení není v souladu s ustanovením § 51 odst. 2 písm. a) rostlinolékařského zákona a naplňuje skutkovou podstatu přestupku podle ustanovení § 79g odst. 1 písm. l) bod 2 rostlinolékařského zákona.

Doporučujeme s ohledem na současné znění § 51 odst. 2 písm. a) rostlinolékařského zákona, aby profesionální uživatelé přípravků (tj., ti, kteří budou přípravky přímo na pozemek aplikovat), v oznámení uváděli následující údaje:

- obchodní název přípravku nebezpečného nebo zvlášť nebezpečného pro včely podle údajů na etiketě, popř. směsi přípravku nebezpečného nebo zvlášť nebezpečného pro včely s jiným přípravkem, pomocným prostředkem nebo hnojivem,
 - identifikaci pozemku, kde bude provedena aplikace přípravků uvedených výše (z LPIS) – katastrální území, č. čtverce, č. dílu půdního bloku (DPB)
 - datum aplikace
 - a kdo oznámení posílá – identifikace profesionálního uživatele – název subjektu, adresa, kontakt (telefon, mobil popř. e-mail)
- V § 51 odst. 1 písm. a) rostlinolékařského zákona je uvedeno, že profesionální uživatel **nesmí ve venkovním prostředí aplikovat přípravky označené jako nebezpečné nebo zvláště nebezpečné pro včely**, pokud před aplikací nepostupuje v souladu s odstavcem 2; toto ustanovení se vztahuje i na aplikaci jiných přípravků a látek, jejichž použití je pro včely nebezpečné.

Jelikož byla novelou § 51 rostlinolékařského zákona a § 5 vyhlášky č. 327/2012 Sb. zrušena výjimka z oznamovací povinnosti pro směsi přípravků nebo směsi přípravků s hnojivy nebo pomocnými prostředky, které nejsou podle rozhodnutí o povolení označeny jako nebezpečné ani zvláště nebezpečné pro včely a není novelou zákona jednoznačně definováno, co jsou to jiné přípravky a látky, jejichž použití je pro včely nebezpečné, **je možné vymáhat plnění oznamovací povinnosti po profesionálních uživateli pouze pro přípravky označené jako nebezpečné nebo zvlášť nebezpečné pro včely.**

Současné znění ustanovení § 51 rostlinolékařského zákona z hlediska oznamování aplikací přípravků včelařům nerozlišuje, zda se jedná o aplikaci přípravku nebezpečného nebo zvlášť nebezpečného pro včely na porost navštěvovaný nebo nenavštěvovaný včelami. Oznamovací povinnost v této podobě vyžaduje oznamovat všechny aplikace přípravků nebezpečných a zvlášť nebezpečných pro včely, bez ohledu na to, zda se jedná o porost navštěvovaný včelami. Pro aplikaci takto rizikových přípravků je vždy důležité **vyhodnotit, zda se jedná o porost navštěvovaný včelami** a podle toho dodržet příslušná opatření dle § 3, 4 popř. 5, 5a vyhlášky č. 327/2012 Sb.

Pokud by bylo nutné oznamovat (desítkám až stovkám včelařů v okruhu 5 km od plánované aplikace, min. 48 hodin předem) všechny směsi, které jsou pro včely nebezpečné, aniž je zákonem jednoznačně definováno, jaké směsi to jsou, byli by neúměrně zatíženi nejen profesionální uživatelé přípravků, ale také chovatelé včel stovkami hlášení od profesionálních uživatelů, i když by se jednalo o směs, kterou by ve svém důsledku mohli aplikovat na porost, který není navštěvován včelami (nekvetoucí porost - např. obilniny, cukrovka, popř. na olejninu před květem).

Ve většině případů nemají chovatelé včel technické vybavení, které by umožňovalo úly po dobu aplikace přípravku uzavřít, aby nedošlo k přehřátí včelstva. Jediné opatření, které lze využít, je v případě kočovných včelstev, a to přemístění z doletové vzdálenosti, popř.

krátkodobé uzavření úlů s možností ventilace dle teploty vzduchu v době ošetření porostu, popř. kontrola stavu včelstev po provedené aplikaci, aniž bylo možné včely uzavřít.

Další komplikací je to, že evidence stanovišť včelstev (podle plemenářského zákona a prováděcí vyhlášky č. 136/2004 Sb.), jenž je přenášena do LPIS, neobsahuje ve všech případech e-mailovou adresu popř. kontakt na mobil. U některých chovatelů včel je uvedeno jak číslo na mobil, pevnou linku, tak emailová adresa, u dalších je uvedeno pouze číslo na mobilní telefon nebo pevnou linku a jsou i případy, kdy není uveden žádný kontakt, pouze adresa bydliště. V případě oznámení formou sms zprávy přes mobilní telefon je limitující velikost zasílaných dat a typ mobilního zařízení z hlediska příjmu této zprávy. Ze strany profesionálních uživatelů je nutné, aby s ohledem na dodržení minimální lhůty 48 hod před provedením aplikace odeslali včelařům, kteří mají v ústřední evidenci stanovišť včelstev dle plemenářského zákona uvedenu pouze adresu, oznámení poštou s dostatečným předstihem, což může být zkomplikováno situací, kdy se vzhledem ke změně povětrnostní situace plánovaná aplikace přípravku v den uvedený v oznámení odloží na jiný termín. Pak by byl profesionální uživatel nucen poslat oznámení znovu.

Zákon stanovuje pouze min. lhůtu pro oznámení (48 hod předem), ale neupravuje lhůtu, jak dlouho před plánovanou aplikací lze oznámení poslat (od-do). Tzn., jestli je možné oznámit měsíc předem a dle konkrétního zhodnocení potřeby ochrany proti škodlivému organismu se zohledněním počasí upřesnit termín aplikace min. 48 hod předem. Vždy je důležitá vzájemná komunikace mezi profesionálními uživateli a dotčenými včelaři, aby byl dohodnut způsob, který bude akceptovatelný pro obě strany a bude naplněn cíl, tj. ochrana včel.

V této souvislosti bychom chtěli upozornit na portál „Včelstva online“, který vzniká v rámci projektu BeeTech na České zemědělské univerzitě v Praze a má sloužit k vzájemné komunikaci mezi registrovanými včelaři a zemědělci. Tento projekt je výborným nástrojem, který by se dal využít k plnění oznamovací povinnosti dle § 51 odst. 2 písm. a) rostlinolékařského zákona, pokud by obsahoval databázi registrovaných včelařů dle plemenářského zákona. Princip předávání informací o stanovištích včelstev a plánovaných aplikacích přípravků rizikových pro včely by mohl být v budoucnu využit i při úpravě informačního systému LPIS, který je již nyní napojen na ústřední evidenci stanovišť včelstev dle plemenářského zákona. <http://vcelstva.czu.cz/o-projektu/>

Ochrana včel - novela vyhlášky č. 327/2012 Sb.

S ohledem na opatření, která musí profesionální uživatelé dodržet při aplikaci přípravků nebezpečných pro včely, tzn., při aplikaci těchto přípravků na porost navštěvovaný včelami, byl do ustanovení § 4 vyhlášky č. 327/2012 Sb. doplněn text definující ukončení denního letu včel, a to ve spolupráci s Výzkumným ústavem včelařským, s.r.o.

Denní let včel je ukončen hodinu po západu slunce. Před ukončením denního letu včel smí být přípravek podle věty první aplikován na porost navštěvovaný včelami pouze poté, kdy teplota vzduchu klesne a zůstane pod 12 °C.

Vyhláškou je stanovena povinnost aplikovat přípravek nebezpečný pro včely na porost navštěvovaný včelami pouze po ukončení denního letu včel, a to nejpozději do 23. hodiny příslušného dne (tzn., hodinu po západu slunce nebo poté, kdy teplota vzduchu klesne a zůstane pod 12 °C).

Co se rozumí pod pojmem „porost navštěvovaný včelami“ je uvedeno v ustanovení § 2 písm. a) vyhlášky č. 327/2012 Sb. V případě porostů řepky olejky se bude jednat o posouzení, zda se **na jednom metru čtverečním v době ošetření vyskytují průměrně více než 2 kvetoucí rostliny, včetně kvetoucích plevelů, navštěvované včelami.** Toto lze zjistit průchodem pásu širokého jeden metr a dlouhého sto metrů na plochách do 10 ha na 5 místech a na plochách nad 10 ha na 10 místech (dle § 6 vyhlášky č. 327/2012 Sb.). Tzn., pokud se nebude jednat o porost např. řepky olejky navštěvovaný včelami, lze porost ošetřit

přípravkem nebezpečným pro včely popř. směsí nebezpečnou pro včely v době denního letu včel, což bude vzhledem k růstové fázi řepky k ochraně proti krytonosci řepkovém a čtyřzubému v průběhu měsíce března až dubna (před kvetením řepky). Současně je však třeba dodržet při aplikaci přípravku nebezpečného pro včely, ale také zvlášť nebezpečného pro včely, popř. směsí takto nebezpečných nebo zvlášť nebezpečných pro včely, aby v době, kdy včely létají, byl takto rizikový přípravek aplikován v takové vzdálenosti od porostů navštěvovaných včelami, stromů a keřů navštěvovaných včelami, kvetoucích stromů a keřů, části stromů s výskytem medovice nebo mimokvětního nektaru, stanoviště včelstev, aby s ohledem na způsob aplikace, použité zařízení pro aplikaci přípravku a sílu a směr větru bylo zajištěno, že na ně postříková kapalina nedopadne.

Toto platí obdobně i pro výsev nebo sázení sadby ošetřené přípravkem, který je označen jako nebezpečný nebo zvlášť nebezpečný pro včely (dle novelizovaného ustanovení § 5 vyhlášky č. 327/2012 Sb.)

<http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/pripravky-na-or/zarizeni-pro-aplikaci-por/minimalizace-uletu/minimalizace-rizik-namorení.html>

Novým ustanovením § 5a vyhlášky č. 327/2012 Sb. jsou **stanovena pravidla pro aplikaci přípravků nebo směsí po sobě** (např. v rámci jednoho dne) s přihlédnutím k opatřením, které musí být dodrženy při aplikaci přípravků nebezpečných nebo zvlášť nebezpečných pro včely, a to za účelem snížení reziduální zátěže opylovačů. Úplné znění § 5a vyhlášky je následující: „Je-li aplikován přípravek, směs přípravků nebo směs přípravku s pomocným prostředkem nebo hnojivem, musí být mezi dvěma aplikacemi dodržen minimální interval 12 hodin; tím nejsou dotčena ustanovení § 3, § 4 a § 5 odst. 1. Minimální interval 12 hodin mezi dvěma aplikacemi nemusí být dodržen, je-li aplikován pouze přípravek, který podle rozhodnutí o jeho povolení není označen jako nebezpečný nebo zvlášť nebezpečný pro včely.“

Směsi přípravku s pomocným prostředkem vyhodnocené z hlediska rizika pro včely

Odbor přípravků na ochranu rostlin v rámci ÚKZÚZ na základě podkladů předložených žadatelem o povolení směsi přípravku s pomocným prostředkem vyhodnotí rizika této směsi z hlediska vlivu na včely ve vztahu k ošetřované plodině (růstové fázi), dávce přípravku a do rozhodnutí o povolení uvede označení nebezpečný nebo zvlášť nebezpečný pro včely pouze tehdy, pokud je tato směs pro včely riziková. Pokud je směs přípravku s pomocným prostředkem vyhodnocena jako neriziková pro včely, není v rozhodnutí, ani na etiketě přípravku informace o tom, že byla takto směs posouzena a vyhodnocena bez rizika pro včely.

Při rozhodování za jak dlouho od první aplikace přípravku nebo směsi přípravků, směsi přípravku s pomocným prostředkem nebo hnojivem, mohou provést další aplikaci přípravku nebo směsi (dle § 5a vyhlášky č. 327/2012 Sb.), je důležité **vyhodnotit následující skutečnosti:**

1. **zda je přípravek označen jako nebezpečný nebo zvlášť nebezpečný pro včely;**
2. **zda ho budu aplikovat ve směsi s jiným přípravkem a/nebo pomocným prostředkem a/nebo hnojivem;**
3. **jaká je rizikovost dané směsi pro včely** (nebezpečná nebo zvlášť nebezpečná pro včely **z hlediska přijetí příslušných opatření** dle § 51 odst. 3 a 4 rostlinolékařského zákona: § 51 odst. 3: Je-li přípravek, který je podle rozhodnutí o jeho povolení označen jako nebezpečný pro včely, použit ve směsi s jiným přípravkem, pomocným prostředkem, hnojivem nebo pomocnou látkou, uplatňují se při aplikaci opatření jako při použití přípravku zvlášť nebezpečného pro včely stanovená prováděcím právním předpisem;

§ 51 odst. 4: Jsou-li ve směsi použity pouze přípravky nebo pomocné prostředky, které nejsou podle rozhodnutí o povolení označeny jako nebezpečné ani zvlášť nebezpečné pro včely, hnojiva nebo pomocné látky, uplatňují se při aplikaci opatření jako při použití přípravku nebezpečného pro včely stanovená prováděcím právním předpisem;

4. u přípravku zvlášť nebezpečného pro včely, nebezpečného pro včely nebo směsi dvou přípravků bez omezení pro včely nebo směsi přípravku bez omezení pro včely s pomocným prostředkem a/nebo hnojivem, **zda se jedná o porost navštěvovaný včelami.**

Přehled situací s ohledem na možné kombinace

A. Je plánována **aplikace jednoho přípravku, který není označen jako nebezpečný pro včely nebo zvlášť nebezpečný pro včely na porost navštěvovaný nebo nenavštěvovaný včelami** (tzn., přípravku, resp. směsi přípravku s pomocným prostředkem, jenž byla vyhodnocena ÚKZÚZ jako neriziková pro včely a nemá na etiketě uvedeno omezení pro včely). První aplikaci přípravku bez omezení pro včely lze provést v době denního letu včel. Druhou aplikaci přípravku bez omezení pro včely lze v rámci jednoho dne provést dříve, než za 12 hod od první aplikace. Tzn., 12 hodin mezi dvěma aplikacemi nerizikových přípravků nemusí být dodržena. Pokud by po první aplikaci přípravku bez omezení pro včely následovala aplikace přípravku nebezpečného pro včely na porost navštěvovaný včelami v rámci jednoho dne, je třeba dodržet opatření dle § 4 vyhlášky č. 327/2012 Sb. - tj. aplikovat na porost navštěvovaný včelami po ukončení denního letu včel, a to nejpozději do 23. hodiny příslušného dne. Min. 12hodinový interval nemusí být dodržen, jelikož má z hlediska ochrany včel přednost dodržení opatření při aplikaci přípravku nebezpečného pro včely na porost navštěvovaný včelami, tj. po ukončení denního letu včel.

B. Je plánována **aplikace jednoho přípravku, který je označen jako nebezpečný pro včely nebo zvlášť nebezpečný pro včely, resp. směsi přípravku nebezpečného nebo zvlášť nebezpečného pro včely s pomocným prostředkem a/nebo hnojivem, směsi přípravků bez omezení pro včely, směsi přípravku bez omezení pro včely s pomocným prostředkem a/nebo hnojivem na porost nenavštěvovaný včelami.** První aplikaci přípravku rizikového pro včely resp. směsi na porost nenavštěvovaný včelami lze provést v době denního letu včel a druhou aplikaci přípravku bez omezení pro včely na stejný porost v rámci jednoho dne minimálně za 12 hodin od první aplikace (popř. v opačném pořadí). Tzn., 12 hod mezi dvěma aplikacemi přípravků musí být dodržena.

A. Je plánována **aplikace jednoho přípravku, který je označen jako nebezpečný pro včely, resp. směsi přípravků bez omezení pro včely, směsi přípravku bez omezení pro včely s pomocným prostředkem a/nebo hnojivem na porost navštěvovaný včelami.** První aplikaci přípravku nebezpečného pro včely (resp. směsi nebezpečné pro včely z hlediska opatření dle § 51 odst. 4 zákona č. 326/2004 Sb.) na porost navštěvovaný včelami lze provést po ukončení denního letu včel, a to nejpozději do 23. hodiny příslušného dne a druhou aplikaci přípravku bez omezení pro včely na stejný porost minimálně za 12 hodin od první aplikace.

První aplikaci přípravku nebezpečného pro včely (resp. směsi nebezpečné pro včely z hlediska opatření dle § 51 odst. 4 zákona č. 326/2004 Sb.) na porost navštěvovaný včelami lze provést po ukončení denního letu včel, a to nejpozději do 23. hodiny příslušného dne.

Druhou aplikaci přípravku nebezpečného pro včely (resp. směsi nebezpečné pro včely z hlediska opatření dle § 51 odst. 4 zákona č. 326/2004 Sb.) lze provést na porost navštěvovaný včelami po ukončení denního letu včel, což bude pravděpodobně za více než 12 hodin od první aplikace. Min. 12hodinový interval mezi dvěma aplikacemi nemusí být dle § 5a vyhlášky č. 327/2012 Sb. dodržen, jelikož má z hlediska ochrany včel přednost dodržení opatření při aplikaci přípravku nebezpečného pro včely na porost navštěvovaný včelami, tj. po ukončení denního letu včel.

Odběry vzorků v rámci šetření příčin otravy včel

V rámci novely § 14 vyhlášky č. 327/2012 Sb. byly upraveny kompetence státních orgánů při odběru vzorků v rámci místního šetření příčin otravy včel dle § 51 odst. 6 rostlinolékařského zákona.

Dle tohoto ustanovení odebírá k vyšetření příčiny uhynutí včel **krajská veterinární správa vzorek uhynulých včel** v počtu nejméně 500 jedinců a **ústav vzorek rostlin z ošetřeného porostu** o hmotnosti nejméně 200 gramů. Vzorky musí být označeny a zabaleny v prodyšném pevném obalu a neprodleně přemístěny k uchování při teplotě -18 °C a nižší do doby doručení stejnému státnímu ústavu pro veterinární laboratorní diagnostiku k provedení analýzy (Státní veterinární ústav). Dle § 51 odst. 6 rostlinolékařského zákona má krajská veterinární správa povinnost informovat chovatele včel a ÚKZÚZ o výsledku vyšetření a poskytnout jim záznam o výsledku místního šetření.

Zákaz aplikace určitých skupin přípravků z hlediska rizika pro zdraví lidí

Nově je rostlinolékařským zákonem v ustanovení § 52b odst. 3 stanoven **zákaz aplikace přípravků klasifikovaných jako mutagenní v zárodečných buňkách, karcinogenní, toxické pro reprodukci, senzibilizující dýchací cesty na pozemcích, na nichž se nachází oblasti využívané širokou veřejností nebo zranitelnými skupinami obyvatel** (zejména veřejné parky, zahrady, veřejná prostranství uvnitř obcí, hřbitovy, sportoviště, rekreační plochy, areály škol, dětská hřiště atd.) **a na zastavěných stavebních pozemcích** (dále jen „vymezené území“) **a v jejich okolí do vzdálenosti 20 metrů**, není-li na etiketě přípravku uvedena vzdálenost delší.

Věty přiděluje Státní zdravotní ústav (SZÚ) v rámci povolovacího řízení vedeného ÚKZÚZ. Výklad k těmto větám je kompetentní poskytnout SZÚ.

<http://www.szu.cz/tema/ochranné-vzdálenosti-k-ochrane-zdravi-lidi>

Na webových stránkách zveřejnil SZÚ informace k větám, které se vyskytují na etiketách přípravků z hlediska jejich rizika pro zdraví lidí.

K větě, „Ochranná vzdálenost, neošetřená tímto přípravkem, od okraje ošetřovaného pozemku je 20 metrů“, je na webu SZÚ uvedeno následující vysvětlení: „Ochranné vzdálenosti platí VŽDY i pro aplikace prováděné v době, kdy se kolem plochy nepohybují žádné osoby, např. aplikace v noci. Ochranná vzdálenost platí VŽDY i pro aplikace na plochách, kdy kolem nejsou tzv. oblasti využívané širokou veřejností (např. pole uprostřed jiných polí).“

Přípravky, na něž se vztahuje příslušný zákaz dle § 52b odst. 3 rostlinolékařského zákona lze dohledat v „**Registru přípravků na ochranu rostlin**“ na webu ÚKZÚZ po zadání příslušné H-věty (H350, H350i, H340, H360 včetně doplňujících kódů, H334) ve Vyhledávání v registru - výběr ze všech hodnocených údajů - rozevření nabídky Klasifikace (CLP) a zaškrtnutím příslušné H-věty a potvrdit výběr.

<http://eagri.cz/public/app/eagriapp/POR/Vyhledavani.aspx>

K datu 2. 3. 2018 je povoleno s klasifikací H 334, H 360Df celkem 22 obchodních názvů přípravků.

Kromě toho je na webu ÚKZÚZ průběžně zveřejňována **tabulka** (k určitému datu), která obsahuje **přípravky**, jejichž **klasifikaci navrhli držitelé povolení přípravků** dle Nařízení EU č. 1272/2008, v platném znění (CLP).

http://eagri.cz/public/web/file/536115/Klasifikace_pripavku_dle_CLP_k_31._1._2018.pdf

V této tabulce lze vyhledávat přípravky s příslušnou H-větou pomocí Ctrl + f, zadání H věty dle § 52b odst. 3 (např. H360), a také přípravky, které jsou klasifikovány jako akutně toxické kategorie 1 nebo 2 (např. přípravky s účinnou látkou diquat dibromide - viz souhlas

s použitím dle § 50 rostlinolékařského zákona), pokud klasifikace CLP není uvedena v rozhodnutí o povolení ÚKZÚZ.

Závěr

S ohledem na dodržení příslušného zákazu, ale také dalších omezení uvedených na **etiketě přípravku**, doporučujeme, aby se profesionální uživatel před plánovanou aplikací přípravku na příslušném pozemku důkladně seznámil s jejím obsahem, aby se vyvaroval použití v rozporu s údaji zde uvedenými a požadavky vyplývajícími z právních předpisů, které je nutné při používání přípravků dodržet.

Foto: 2x ilustrační bez popisku